

مجموعه آثار آیت الله طالقانی

شماره (۴)

پرتوی از
قرآن

جلد سوم

سوره آل عمران از آغاز تا آیه ۱۲۰

آیت الله سید محمود طالقانی

به کوشش

مجمع فرهنگی آیت الله طالقانی

سرشناسه،	طالقانی، آیت... سید محمود، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۸.
عنوان و نام پدیدآورندگان،	پرتوی از قرآن / سید محمود آیت... طالقانی.
مشخصات نشر،	تهران: شرکت سهامی انتشار، مجتمع فرهنگی آیت... طالقانی ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری،	۴۲۴ ص.
شابک مجموعه آثار آیت... طالقانی شماره (۴)،	
وضعیت فهرست‌نویسی،	فیبیا
یادداشت،	کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشرین متفاوت منتشر شده است.
یادداشت،	ج. ۲. (چاپ اول: ۱۳۹۱) (فیبیا).
یادداشت،	ج. ۳. (چاپ اول: ۱۳۹۴) (فیبیا).
یادداشت،	کتابنامه.
یادداشت،	نمایه.
یادداشت،	ج. ۱. سوره حمد و ۱۴۴ آیه از سوره بقره - ج. ۲. سوره بقره از آیه ۱۴۳ تا آخر سوره -
یادداشت،	ج. ۳. سوره آل عمران از آغاز تا آیه ۱۲۰.
موضوع،	تفاسیر شیعه - قرن ۱۴
نسخه افزوده،	شرکت سهامی انتشار
رده‌بندی کنگ	۱۳۹۰ ف۴/ط۲/ب۹۸
رده‌بندی دی‌جی	۲۹۷/۱۷۹
شماره کتشناسی	۲۴۸۷۷۷۲

پرتوی از قرآن

جلد سوم

تأليف آیت... سید محمود طالقانی

ناشر: شرکت سهامی انتشار

با همکاری مجمع فرهنگی آیت... طالقانی

چاپ اول: ۱۳۹۴

چاپخانه‌حیدری ۱۰۰ نسخه

توه ۱۷۵۰۰

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، نرسیده به میدان بهارستان، جنب خیابان... شماره ۹۲
 کدپستی: ۱۱۴۳۹۶۵۱۱۸ تلفن: ۳۳۹۰۴۵۹۲ دورنگار: ۳۳۹۷۸۸۶۸
 WWW.ENTESHARCO.COM Email: info@entesharco.com
 فروشگاه شماره ۱: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، نبش خیابان ملت، شماره ۹۲، تلفن: ۳۳۱۱۴۰۴۴
 فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان انقلاب، بازارچه کتاب، تلفن: ۶۶۴۱۳۶۸۴ دورنگار: ۶۶۹۶۷۱۰۴

مجمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی: سعدی شمالی، خیابان شهید برادران قاندی، بعد از چهارراه ظهیرالاسلام، پلاک ۱۹۱
 کدپستی: ۱۱۴۸۹۳۵۱۱۱ ص.پ: ۱۵۵-۱۱۴۹۵ تلفن: ۷۷۵۳۷۰۲۲
 Email: info@wsp.ir

توضیح لازم درباره تقسیم‌بندی مجلدات پرتوی از قرآن در ویراست جدید

به نام پرورگار حکیم

سپاس بیکران درگاه پروردگار مهربان که باز دیگر توفیق رفیق راه ما شد تا بتوانیم صفحه دیگری از کتب مجید را که پرتوی از لوح محفوظ اوست و بر قلب پاک رسول خدا (ص) تابیده است با برداشته‌ها و بازتاب‌های زنده‌یاد «آیت‌الله طالقانی» به خوانندگان علاقه‌مند «پرتوی از قرآن» عرضه داریم.

داستان گردآوری و بازآفرینی این جلد را که پرتوی از سورة «آل‌عمران» است در مقدمه توضیح داده‌ایم. کار ویراستاری و مستندسازی و برخی از توضیحات متن در پاورقی، مانند دو جلد دیگر ویراست جدید است. آنچه لازم است درباره این مجلد که جلد سوم «پرتوی از قرآن» و جلد چهارم «مجموعه آثار آیت‌الله طالقانی» به‌شمار می‌رود، گفته شود اینکه در چاپ نخست، همه ۲۰۰ آیه سورة «آل‌عمران»، یک‌جا چاپ شده بود و دوبار تفسیر ۲۳ و یا ۲۴ آیه اول سورة «نساء» به پیوست «فرهنگ پرتوی از قرآن» جداگانه در یک مجلد. زیرا تفسیر آیات نخست سورة «نساء» از نظر زمان چاپ و انتشار آخرین و یا ششمین جلد به حساب می‌آمد. لیکن از آن‌جا که در این ویراست و انتشار کنونی «پرتوی از قرآن» سورة‌های «آل‌عمران» و چند آیه اول سورة «نساء» پیش‌تر از تفسیر جزء سی‌ام قرآن که خود دو جلد است، به دست خوانندگان می‌رسد، به منظور آنکه از نظر حجم و شکل ظاهری جلدها هماهنگ باشد، سورة «آل‌عمران» را تا آیه ۱۲۰ در این جلد آوردیم و دنباله سورة تا پایان آن و دو نوبت تفسیر ۲۴ آیه اول سورة «نساء» را هم در جلد بعد خواهیم آورد، ولی «فرهنگ پرتوی از قرآن» از آن جدا شده در پایان تفسیر جزء سی‌ام، یا در مجلدی مستقل، منتشر خواهد شد. ان‌شاءالله.

نکته دیگر اینکه در این جلد و جلدهای بعد، معرفی مختصر اشخاص یا دیگر اعلام، به جای پاورقی، با علامت ستاره (*) نشاندار شده در آخر کتاب، با ذکر صفحه مربوط آمده است.

در این جا نیز شایسته و بایسته است از همه همکاران که با تلاش فراوان در نوآفرینی و آماده سازی این جلد از «پرتوی از قرآن» سهم داشته اند صمیمانه سپاسگزاری نمایم و از پروردگار مهربان درخواست کنم که همه ما را پیوسته در راه شناخت و شناساندن او و کلام انسان ساز و جاودانه اش یاری فرماید و از نظر لطف خود محروم نفرماید. بمنت و کرمه و بسم الله التکلیل.

سید محمد مهدی جعفری

رئیس کمیته علمی مجموعه آثار

فروردین ماه ۱۳۹۵

فهرست مطالب

- پس از آن همه احضار ۱۱
- سخنی و توضیحاتی از گردآورنده ۱۳
- مقدمه چاپ نخست چاپ سوم ۱۹
- سوره آل عمران (مدنی، ۲۰ آیه) ۲۱

از آیه ۱ تا ۹ آل عمران:

رموز حروف جداگانه - نزول به حق - هدی و فرمان - رنج و عذاب دائم - وحدت و اراده و علم - محکمت و متشابهات - محکم و متشابه - آیه ۱ تا ۹ - تأویل کتاب - راسخان و تأویل کتاب - راسخان و اولوا الالباب - عمق ایمان راسخان - روایات درباره متشابهات.

ص ۲۵ تا ۶۰

از آیه ۱۰ تا ۲۰:

دوزخ افزایش جویی - برجسته شدن تضاد و اعلام نهایت امر - بسط نفوس ایمانی در برابر نیروی مقام - تزیین شهوات - دامنه بی انتهای حب الشهوات - زینت خدایی و زینت شیطانی - پنج نام و نشان از بی نشانها - دریافت وحدت و قسط عالم - دین خدایی - کفر به منشأ کمال موجب سقوط است - تسلیم وجه به خدا و حاکمیت مطلق او.

ص ۶۱ تا ۸۹

از آیه ۲۱ تا ۳۲:

هم هدفی آمرین به قسط با پیامبران - به حاکمیت مطلق کتاب الله خوانده می شود - نصیبی که مایه غرور است - غرورهایی که مسئولیت شیعه بودن را سلب می کند - کتاب جامع و میزان قسط - مشیت ایتاء یا نزع به کمال رسیده را ایجاد می کند - آنچه به دست اوست خیر است - بهره در مسیر مشیت - وقایع گیری در برابر دشمن نیر - علم خدا قدرت او بر هر چیزی است - دریافت عمل خیر و بد - تبعیت از رسول - نشانه محبت به خداست - محبت و ابعاد و مراتب آن - روی گرداندن از خدا - کبر است و سقوط.

ص ۹۰ تا ۱۳۰

از آیه ۳۳ تا ۵۱

مراتب محبت خدا - ابتلاء، اجتباء، اصطفاء - رسالت مردان برگزیده - منشأ تولید و توارث چیست؟ - انتقال صفات توارثی - علم ژنتیک و انتقال صفات ارثی - حقایق بالاتر از مرز انسان - توجه به انسانها، انقلاب روحی به بار می آورد - آزادی از محیط، آزادگی در پی دارد - شیطان در چهره های گوناگون متولیان - گیاهان و گلهایی که نیاز به تقارب ندارند - در مقام درگیری است - روزی خاص و ناشناخته مریم - انعکاس های پی در پی محیط فزینش - اوصاف خاص یحیی - شگفتی زکریا از بشارت فرشتگان - تقوا منشأ فزاینده قدرت روحی است - نقش زن در وراثت صفات غالب - قنوت و رکوع - سبب - از غرور جلوگیری می کند - خبرهای غیبی بی سابقه را چه کسی گفت؟ - هدایت کلمات آفرینش و مفاتیح غیب - روحی که به سوی مریم فرستاده شد - علت محرک ضدها چیست؟ - نظام و رشته های پیوسته در زمین و آسمان - تعلیم عیسی در مدرسه آفرینش بوده است - رسالت مسیح سندی الهی دارد - شرط قبول آیه، ایمان به منشأ آن است.

از آیه ۵۲ تا ۶۸:

همین که کفر احساس شد جهت گیری شروع می شود - پیوستگی در تعهد حرکت و تحول می آفریند - غفلت از قوانین تکامل و حرکت حیات مکر خداست - وفات عیسی مانند تولدش اختلاف انگیز شده است - نظر وسیع علمی و عرفانی منافی توفا و رفع او نیست - با طلوع قیامت فقط خدا حکومت می کند - عیسی گزیده ای از آل عمران بود نه خدا یا فرزندش - مسیحیان مستضعف نیز خدای ملموس می خواستند - حتی که با برهان روشن نشود با ابتهال می شود - چهار جبهه تبیین، ابتهال، جزیه و جنگ - نمایندگانی که به مدینه آمدند - چه کسانی برای مباحله رفتند؟ - اهل کتاب باید - اندیشه شرک را شک آورند - سر باز زدن از پرستش بتها آیین بر پا دارند - است - وابستگی تعصب انگیز راه اندیشه را می بندد - ولایت حقیقی پیمبران اطاعت از فرمان خداست.

ص ۱۹۵ تا ۲۳۸

از آیه ۶۹ تا ۸۰:

گمراهی اضلال لگران نخست به خودشان بر می گردد - نمونه های از امام دامداران برای اضلال مردم - اظهار ایمان نخستین و کفر واپسین - مزدوران با بهره دهند و چشم نگشایند - ایمان ظاهری منشأ احتجاج اغیار می گردد - مسیحی ها از میان بینوایان برخاست خود وسیله امتیازات طبقاتی شد - امانتداری به انگیزه اصول فطرت و وجدان است - قیام مداوم راه برگرداندن حقوق و امانات است - وفا به عهد اگر از تقواریشه گیرد دوام یابد - مراحل سقوط تبدیل کنندگان عهد و پیمان به متاع خدا و کتابشان محکوم تخیلات قومی است - برکناری امامان، قرآن را از اجتماع برکنار کرد - دارندگان کتاب و حکمت می خواهند دیگران ربانی باشند.

ص ۲۳۹ تا ۲۷۱

از آیه ۸۱ تا ۹۲:

میثاق پیمبران به صورت اخذ و اتیان است - نبوت‌های آگاهانه، به تاریخ تکامل انسان جهش داد - پدیده‌های طبیعی در مسیر تکامل طوعاً پیش می‌روند - اسلام: رهایی کامل و تسلیم و هماهنگی با جهان است - راه‌هایی که خدا برای هدایت آدمی نهاده است - حاصل لعنت سقوط گاه فراگیرنده دوزخیان می‌شود - انسان متکامل همیشه در حال توبه است - پرت: افزایش و فضا و مقامی باز و فزاینده است - در ترکیب‌های اجتماعی مجعول، افراد به مقام پرت نمی‌رسند.

ص ۲۷۲ تا ۲۹۴

از آیه ۹۳ تا ۱۰۶:

کشتی گرفتن یعقوب با خدا و نامیده شدن به اسرائیل - تحریم‌های بنی اسرائیل برای پایبندی به سلطه کاهانان - ده ست - محرّمات ساختگی، بارهای گران و غله‌ای دیگر است - کعبه خانه مردم است - بدون مانعی برای جوشش استعدادها - هدف طراح خانه، گسترده شدن سلام و امنیت در جهان بود - پیش‌بینی و وعده قرآن در برابر وعده شوم بالفور - هر کس کافرش در باز خود را نادیده گرفته است - با شعار رهبری راه خدا را کج می‌کنند - مؤمنان باید عذر بشرو باشند و به عقب برنگردند - تقوای کامل منشأ شناخت آیات الله است - اعتصام به حبل الله سست شود جامعه به سقوط می‌گراید - به نعمت بعثتی - برای برابری شدید - برای شناخت خیر و معروف و مکر تشکیل گروه آگاه لازم است - نتایج علمی امر به معروف و نهی از منکر - روی گرداندن از آیات روشنگر و حشمتا و زیونیها در بر دارد - نگرانی رسول خدا ﷺ برای تفرقه امت و متن حدیث - کفر پس از ایمان، آتش و دود سیاهی در بر دارد - توجه به رنگ و نژاد در نتیجه بی‌توجهی به تاریخ و آینده بشریت است - ظلم از نادانی و سودجویی بشری ناشی می‌شود.

از آیه ۱۱۰ تا ۱۲۰:

توجیهاتی که برای «کنتم» شده است - دعوت پیران ضربه محکمی بود در درون بشر و عمق تاریخ - امت از آدمهای مستقیم رخ می نماید و اجتماع رارهایی می بخشد - فطرت همگانی محبوبی می جوید که اعتصام به آن کمال می آورد - ایمان اهل کتاب پیروان پراکنده را امت واحد می سازد - اگر عافیت جویان ترک مسئولیت کنند دشمن رهایشان نکند - رسالت جهانی مسیح به زودی دچار شک و اوهام شد - ذلت و مسکنت بود نتیجه طبیعی کفر و طغیان و تجاوز است - زمین را بندگان متعهد و صالح وارث می گردند نه بی تعهدها - مردمی که برخاستند و به راه افتادند در برابر عظمت خالص می شنند - زمینه قیام امتی چگونه فراهم می گردد؟ - محکم ترین تضمین مشروطیت برای انسان نگران - آنچه حق است کمال بخش و آنچه باطل است سرمایه سوزش - استشاران بیگانه سعی در انحراف نظام به سوی و سود خود دارند - پیدایش اسعما - بهانه این آیه را به روشنی تفسیر می کند - آن کس که به تاریکی انس گرفته روشنای با - و اعصابش ناسازگار است - با پایداری و پرواگیری، کیدهای دشمنان به شما زیان نمی رساند.

ص ۳۴۲ تا ۳۸۰

بی نوشت ها ۳۸۱

فهرست ها:

فهرست آیات	۳۹۹
فهرست روایات	۴۱۳
فهرست اشعار	۴۱۵
فهرست اسامی	۴۱۷
فهرست مکان ها	۴۲۱
فهرست کتاب ها	۴۲۳

پیشگفتار

پس از آن همه انتظار

مدتی این مثنوی تأخیر شد

مدتی بایست تا خون شیر شد

تقارن انتشار قسمت پنجم تفهیم پرتوی از قرآن با برگزاری جشنها و مراسم یکهزار و چهارصدمین سال هجرت، حرکت آفرین نبوی و نخستین سالگرد انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، موجب سرور و بهجت تمام چشم‌انتظاران است. اما دریغ و درد که معلم کبیر قرآن، پدر طالقانی، در میانمان نیست تا از این سرور و شادمانی شاگردان و فرزندان خود بیش‌تر به وجد آید که در طبع و نشر و تفسیر قرآن عنایتی وافر داشت. باشد که در اعلیٰ علیین ملکوت این هدیه و رجب انبساط خاطر او شود.

پدر و معلم عزیز! همان‌طور که با تو پیمان بسته‌ایم، با نشر وسیع و ارجاع این اثر و دیگر آثار گران‌قدرت، در حدّ توان کوشیده‌ایم و بعد از این نیز خواهیم کوشید. پدر طالقانی یکی از بانیان و مؤسسين شرکت سهامی انتشار به شمار می‌رفت و همواره از عنایتش برخوردار بودیم. همان‌گونه که در مقدمه مذکور است، در ایام ابتلای زندان و تبعید نیز ما را فراموش نمی‌کرد و هرگاه شرایط اجازه می‌داد، دور از چشم شکنجه‌گران و زندانبانان، مطالب تفسیر را برای نشر به بیرون می‌فرستاد و

چون در لابه لای سخنانی که مجاز به شنیدن بود، دور از گوش خناسان، خبر دستاوردها و پیشرفت‌هایی از شرکت را می‌شنید، خشنود می‌شد و موانع و مشکلات، موجب تکدر خاطر او می‌گشت. همواره مشوق ارزانی و فراوانی کتاب، این کالای معنوی، بود و از سودجویی و سودجویان به سختی تنفر داشت و مورد انکار شدید حضرتش بود. شرکت با تاسی به رهنمودها و آرمان‌های ایشان سعی کرده است که اسوه حسنه‌ای برای دست‌اندرکاران حرفه نشر و فروش کتاب باشد. اما است با دعای خیری موفقیت بیشتر ما را از خداوند مسألت دارد و نحوه کار و فعالیت، هر روز بیشتر شادی روحش را فراهم سازد، زیرا ایمان داریم که او به محض ورود به بسگاه پروردگارش مورد خطاب «يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً رَّاضِيَةً» قرار گرفته است.

مطلب آخر، تذکر است به اشخاصی که بدون هیچ مجوز شرعی و عرفی و بدون اطلاع و اجازه نویسنده، بارها به طور مخفی به چاپ تفسیر پرتوی از قرآن اقدام کرده‌اند و هرگاه رازشان از رده برون افتاده، آبرو و سرمایه خود را در خطر دیده‌اند. این افراد که به کار آنها نمی‌توان سودجویی نمی‌توان نهاد، گرچه در مواردی نشر معارف قرآن و بعضی هم بی‌اطلاع را بهانه می‌کنند، اگر بویی از انصاف و مروت برده باشند، به خود اجازه نخرانند داد سبب تضییع حقوق نویسنده و ناشری که جز خیر و صلاح مردم را در سر نهاده و ندارند و هیچ‌گاه استقبال و توجه مردم را وسیله زراندوزی قرار نداده‌اند، فراهم کنند. امید است این تذکر کوتاه بسنده باشد و به افشاگری نیاز نیفتد.

شرکت سهامی انتشار